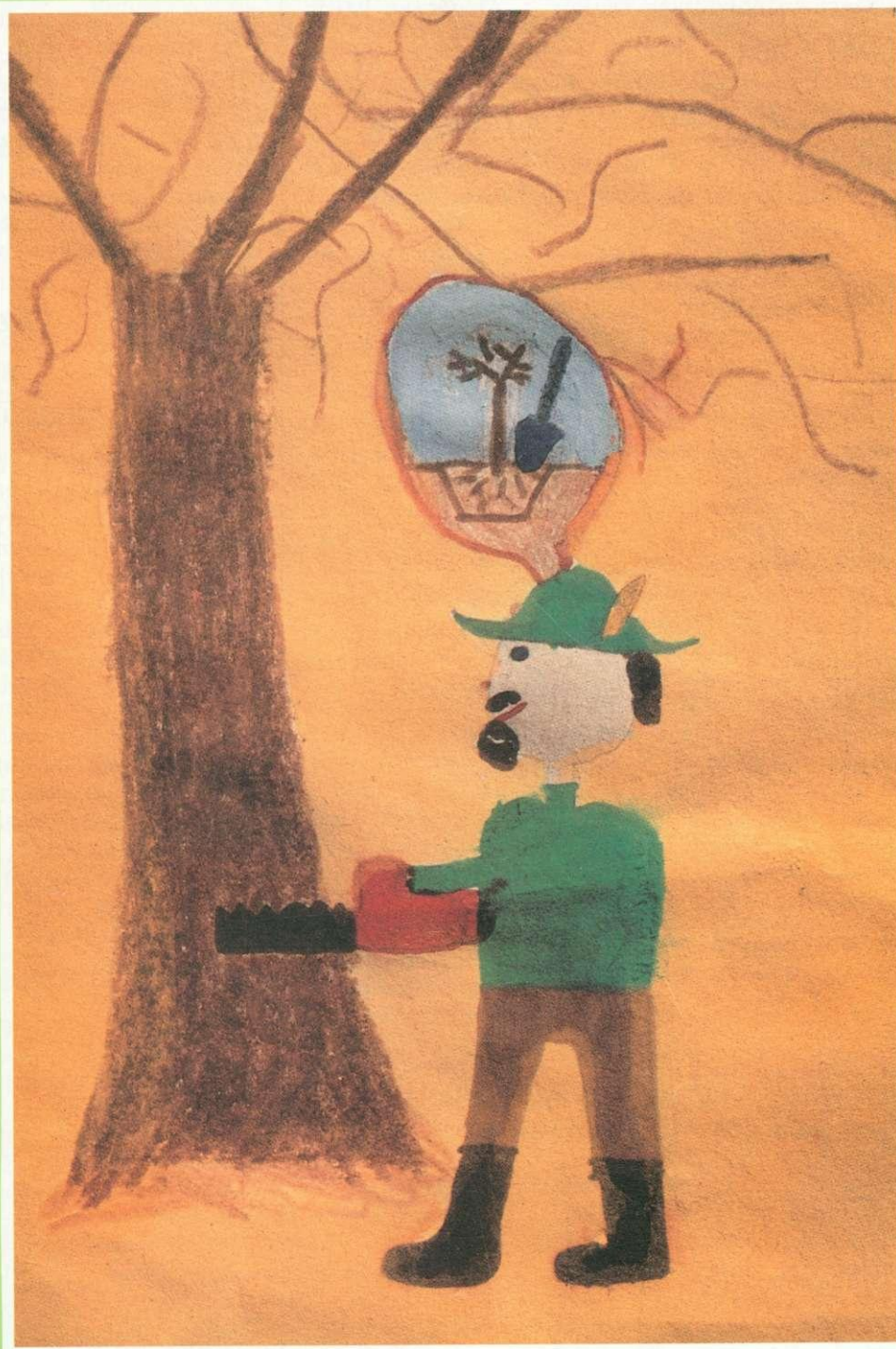

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1998. ÁPRILIS

CXXXIII. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXXXIII. évfolyam 4. szám (április)

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István,
dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán,
dr. Góbbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor,
Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor (a bizottság
elnöke), Sántha Antal, dr. Szendrődi László,
dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla,
Vaski László

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon/fax: 201-7737

Mobil: 06-30-715-255

Nyomdai munkák: Csathó és Társa
Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1998. március 25.

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.). Megjelenik havonta.

A címlaphoz: Hardi Réka 4. osztályos
tanuló rajza

Fotó: Pápai Gábor

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Gyöngyösi Péter: Csináljunk erdei iskolát!	101
Pápai Gábor: Erdőmérnök miniszter??	104
Körtvélyesi György – Grenyó Tamás: Néhány gondolat a folyamatos erdőrendezésről	105
Dr. Tibay György: Piacépités '98 – EU csatlakozás Folyóiratfal	107
	108

ERDÉSZETI KUTATÁS

Gácsi Zsolt: Adatok az alföldi erdők klimatikus viszonyaihoz II.	109
Gribovszki Zoltán – Heil Bálint: Talajnedvesség-vizsgálatok módszerei	112

TERMÉSZETVÉDELEM

Szendrődi László: Az erdőgazdálkodás környezetvédelmi feladatai	114
Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőtársulásaink IV. Égerlápok	117

AZ ÉV FÁJA

Dr. Bartha Dénes: A vadkörte botanikai jellemzése	119
---	-----

ERDŐKERÜLŐBEN

Pápai Gábor: Az óriások földjén – Tanulmányút az Egyesült Államok nyugati partvidékén	121
Sylvester Lajos: Téli portyán – Magyar fa sorsa	122
Leipold Árpád: Megjegyzések Bolyai Farkas „Erdészeti csonka munkája” című cikksorozathoz	124
Nádaskai Gábor: Szegedi Szakképzési Napok keretében került sor a Kiss Ferenc Sport Kupára	125
Dr. Czerny Károly: A kilopott akácerdők feljavítása	126
Neumann Nándor: XI. Erdészeti Világkonferencia és Kiállítás	127
Babonák az erdőből	128
Szabó Ibolya: Az erdő csodái	129
Csányi Sándor: Haszonnövényeink eredete, honosodása és megbecsülése	130
Dr. Járási Lőrinc: A MÁLLERD szervezeti felépítése	132
Dr. Sallai János: Erdei kihágások – 100 évvel ezelőtt	134
Dr. Héjj Botond – dr. Várhelyi István: Emlékeztető az MTA-VEAB üléséről	135

EGYESÜLETI HÍREK

136

CONTENTS

Zsolt Gácsi: Climatic conditions of forests in the Hungarian Great Plain	109
Zoltán Gribovszky – Bálint Heil: Investigation methods for soil humidity	112
László Szendrődi: Environmental aspects of Forestry	114

INHALT

Zsolt Gácsi: Klimatische Verhältnisse der Tiefebene	109
Zoltán Gribovszky – Bálint Heil: Messmethoden der Bodenfeuchtigkeit	112
László Szendrődi: Aufgaben des Umweltschutzes in der Forstwirtschaft	114

GYÖNGYÖSI PÉTER

Csináljunk erdei iskolát!

„Erdei iskola... Már maga az elnevezés is üdítően hat. Elővételez valamiféle idillikus kiszabadulást és felüdülést gyermekeink számára mindennapjaik agyonhajszolt életmódja, az iskola merev zártsága, beszabályozott keretei alól, vidám együttlétet, kalandos barangolásokat és felfedezéseket sejtet a természetben, örömteli, kényeserek nélküli tanulást és még sok mindent, amire a szabvány iskola nem képes. De mindenekelőtt legalább arra a természetben töltött rövidke időre jó levegőt, egészséges feltöltkezést az év hátralévő időszakára” – olvashatjuk *Hortobágyi Katalinnak* az erdei iskolaügy egyik neves szakértőjének egyik tanulmányában.

Az erdei iskolák ügyét több szervezet is zászlajára tűzte. Könyvek jelentek meg a témában, konferenciákat, továbbképzéseket tartanak. Az ügy tehát hivatalos rangra emelkedett. Az elmúlt egy-két évben az erdőgazdaságokhoz is begyűrűzött a téma. Több helyen leobbant erdészeti épületek, használaton kívüli munkásszállások kaptak új arcot és funkciót, hogy az ifjúság környezeti nevelését szolgálják, valamint azért, hogy a fanyűvő, erdőirtó erdész rémképét kiverjék a nebulók kobakjából. Az Országos Erdészeti Egyesületnek külön Erdei Iskola Szakosztálya alakult. A szakosztály mintegy hat er-

dőgazdaság területén összesen nyolc működő erdei iskolát tart nyilván. Eből hármat a Pécsi Erdőgazdaság jegyez. Ezenkívül Debrecenben, a Pilisben, Sopronban, Lábodon (Somogy) és Szolnokon működik ilyen intézmény.

Hortobágyi Katalin, az Országos Közoktatási Intézet főmunkatársa, egyben az Országos Erdei Iskola Egyesület elnöke elmondta, többféle formája létezik az erdei iskoláknak. Vannak alapítványi, vállalkozási formában állandó intézményként működők, de a leggyakoribb eset az, hogy egy-egy iskola maga határozza el alkalomszerűen, tantervének megfelelően, hogy milyen programot kíván lebonyolítani és önállóan keresi a megvalósítás lehetőségeit. Az erdei iskola divat is lett. Lehet olyan pedagógussal találkozni, aki már az egyszerű osztálykirándulást is erdei iskolának hívja és hallani olyan turistaszállóról, amely mindenféle program és tartalom nélkül úgy hirdeti csoportos szálláshelyeit, mint erdei iskola. De mi is valójában az erdei iskola?

Kerti és tengeri iskolák

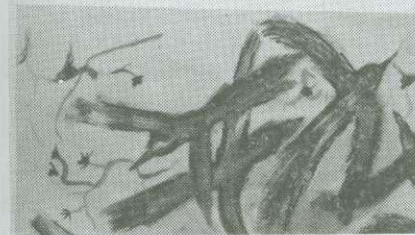
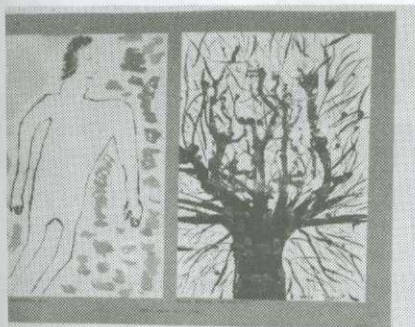
Hortobágyi Katalin szerint sajnos sokan vannak, akik lejáratják az erdei iskola ügyét. Egy egyszerű terepgyakorlat nem feltétlenül erdei iskola. A lényeg, hogy az iskola pedagógiai programjába, tantervi rendszerébe beépüljön az, ami kint a szabadban folytatódik.

Az első erdei iskolák Németországban alakultak a múlt század végén. Ekkor ugyanis a fellendülő iparosodás velejárójaként döbbenetes mértékű tuberkulózishullám söpört végig a nagyvárosokban. A kór gyógyítására iskolaszanatóriumokat létesítettek, ahol az oktatás a szabad levegőn folyt. A mai fogalmainknak is megfelelő erdei iskolát a Berlin melletti Charlottenburgban alapították 1904-ben és szabadlevegős iskolának (Freiluftschule) nevezték. A német példát először Magyarországon követte 1908-ban. Ez az oktatási forma hamar elterjedt Európában és Amerikában is. Egymás után alakultak a kerti, erdei iskolák, zöld-, napfény, tenge-

ri osztályok. A kezdeti cél tehát az egészségkárosodott gyerekek kimene-kítése volt, de szinte ezzel egy időben már más pedagógiai célok is megjelentek. A helyszínváltoztatás kikezdte a régi tanítási rendet. Nem véletlen, hogy a századelő gyermekközpontú reformpedagógiai mozgalma rátalált erre a formára. Németországban hamar hivatalos rangra emelkedett az erdei iskolák ügye. A második világháború előtt már az ún. vidéki iskolaotthonok (Schullandheim-ok) valóságos hálózata működött. A legutóbbi évtizedekben kiemelt jelentőségűvé vált az, hogy az erdei iskola a környezet értékeinek tudatosítására és védelmére nevel. A tradicionális iskola kanonizált rendje magoltató, könyvszagú módszereket eredményez. Az erdei iskolai programok alapvetően más módszereket, technikákat valósítanak meg az ismeretátadás során. A természetben, a könyv-iskola lefró és szócentrikus tanulási folyamatával szemben, az ismeretszerzés érzéki oldala dominál. Itt a maguk természetadta helyén és állapotában a maguk eleveenségében lehet és kell megfigyelni, érzékelni, felfedezni a dolgokat és erre alapozva lehet megérteni, megtanulni az azokkal összefüggő törvényszerűségeket. Ott, ahol a gyerekek a természettel állandó, közvetlen és aktív kapcsolatban vannak, a megismerés folyamatában, a szemlélődő és az ismereteket befogadó magatartás helyébe a cselekvő, felfedező magatartás lép.

Az interneten nem csíp a szúnyog

Ha egy jó biológus gyerkőcnek mutatunk egy falevelet, hogy mondja el, milyen az a levél, a legritkább esetben jut eszébe megfogalmazni, hogy milyen alakú, milyen színű, mekkora vagy szép-e. Biztos, hogy nem jut eszébe megtapogatni, megszagolgatni. Inkább gyorsan rávágja a kérdésre az órákon tanult szentenciát, hogy főeres, vagy többnyire rosszul, vaktában megtippeli, hogy ilyen vagy olyan fafajról való. A hangos zenén, a gépkocsiforgalom zaján, a multireklámok színkavalkádján felnőtt gyerek nem rendel-

kezik azzal a képességgel, hogy a természet, az élőlények és élő rendszerek apró finom jelzéseit, különbségeit is érzékelné tudja. Aki csak könyvből ismeri a biológiát, nem csoda, hogy amikor életében először lát tehenet elbődülni, azt mondja, hogy dudál a tehen. Akinek az ingerküszöbét akciófilmek és horrorfilmek tornázták magasra, annak minimum egy vérengző krokodil vagy egy haláltusáját vívó elefánt kell, persze az is csak videón, hogy az érdeklődése felkeltődjön. Sokat kell ahhoz a természetben járni, hogy egy fiókáit etető barátposzáta, egy közönséges pitypang vagy egy egyszerű kavics is érdekeljen. Rá kell ébredni a gyerekeinket a természetben való létezés örömeire. Mert egészen más dolog képről ismerni a cikláment, mintha egy túra során saját magunk lennünk rá egy fa tövében, miközben kicsit fúj a szél, szemerkél az eső, harkály kopácsol a fán és hangyák sorolnak a közeli mohapárnák között. Ott kint helyére kerülnek a dolgok, hiszen itt közvetlenül és egy időben érzékelünk egy csomó dolgot. A steril, analitikus ismerethalmaz apró mozaikjaiból összeáll az egész.

NAT előttem, NAT utánam

Ahogy ez lenni szokott az alulról induló kezdeményezések, a különböző mozgalmak sorsa előbb-utóbb intézményszerű. Ennek jeleit lehetett tapasztalni az Erdi Iskola 97. elnevezésű konferencián is, amelyért *dr. Baja Ferenc* környezetvédelmi és *dr. Magyar Bálint* közoktatási miniszter is fővédnökséget vállalt. Az egykori Zánkai Úttörővárosban október közepén közel 500 fő részvételével megrendezett konferencián több neves szakember adott elő.

A magyar környezeti nevelés nemzetközi színvonalú. Legnagyobb értéke a sokszínűség – állította *dr. Vásárhelyi Tamás*, a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület elnöke. Erre a sokszínűségre, a pedagógusok kreativitására épít a Nemzeti Alaptanterv (NAT), amikor megadja a lehetőséget, hogy az iskolák bizonyos keretkövetelmények betartása mellett maguk alakítsák ki pedagógiai programjukat – mondta *Havas Péter*, az Országos Közoktatási Intézet munkatársa. A hétköznapi döntéseit a jövőnek kell alávethetni. Sajnos a NAT a mostani oktatásunkhoz hasonlóan nagyon keveset foglalkozik a jövővel,

pedig a környezeti nevelés, amely a NAT-ban mint keresztntanterv kapott helyet, egyik lényeges eleme, hogy a jövő esélyeivel foglalkozik. Sajnos a NAT környezetképe nem követi a hazai településstruktúrát sem, alig jelennek meg benne a várossal kapcsolatos ismeretek, fogalmak és problémák. Mindezen hiányosságokat és aránytalanságokat a helyi tantervekben kell helyrehozni. A környezeti nevelés követelményelemei a NAT egyes műveltségterületein diffúz módon megtalálhatóak. *Dr. Csonka Csabáné*, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium főtanácsosa szerint a környezeti nevelés az elmúlt évtizedben vert gyökeret közoktatási rendszerünkben, meghatározóvá azonban mégsem válhatott. Ennek egyik oka, hogy a környezeti nevelés csak a cselekvésbe ágyazott pedagógiai módszereken keresztül határos. Ez élményszerű tanulási helyzeteket, cselekvésre alapozott módszereket, a tanulási tartalom projektszerű elrendezését kívánja meg. Az eredménycentrikus iskola ezt nem fogadhatta el értékékként. A másik nagy probléma, hogy a nevelési környezet, a pedagógus hiteles példája, értékrendje meghatározó a magatartás-formálásban. Ma néhány megszállott pedagógus létezik csak, akik egész életükkel szolgálják ezt az ügyet. Így sok esetben a vizet prédikál és bort iszik esete áll fenn. A környezeti nevelés nem válhatott általánossá. Egy országos felmérés szerint 1996-ban az iskolák 62 százalékában volt valamilyen környezeti nevelést

szolgáló forma. Ezek közül az az általános, hogy néhány tantárgyba beépülnek ennek elemei, illetve az osztályfőnöki órákon szó esik róla. Az iskoláknak mindössze a 16 százalékában szerveznek erdei iskolát, és csak 20 százalékban szerveznek terepgyakorlatokat és ugyanennyiben működik valamilyen szakkör. **Lehoczky János**, a Fővárosi Pedagógiai Intézet főtanácsosa, vezető szaktanácsadó előadásában kifejtette, hogy az erdei iskola egy tanulásszervezési forma, melynek mai gyakorlata főként a természeti környezethez kapcsolódik és a természettudományos műveltségre figyel. Ez azonban nem szükségszerű, hiszen valamennyi műveltségterület oktatása megvalósítható erdei iskolai tanulásszervezéssel és a helyszínek között is lehetnek ember által létrehozott, átalakított területek.

A történelmi pillanat

Több előadó is felhívta a figyelmet, hogy az erdei iskola mint szándék meg kell hogy jelenjen az iskola helyi pedagógiai programjában, helyi tantervében, hiszen az iskola fenntartójától és vezetésétől csak így várható el, hogy anyagilag és szervezetileg is tolerálja ezt az elképzelést. Kiemelték, hogy az erdei iskolai oktatás és a környezeti nevelés iránt elhivatott pedagógusok ma történelmi pillanatot élnek, hiszen az új közoktatási törvény megadta a lehetőséget arra, hogy ezek a helyi lehetőségek és szándékok szerint beépüljenek az iskolák pedagógiai prog-

ramjába. Nagyon sok múlik azon, hogy a néhány megszállott pedagógus maga mellé tudja-e állítani a kollégákat és az iskola vezetését. *Dr. Száraz Péter*, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium osztályvezetője elmondta, hogy a tárca kiemelten támogatja az óvodakertek és az erdei iskolák ügyét. 1997-ben csak ez utóbbira nyolc millió forintot osztottak szét pályázat útján. A több száz pályázat elbírálásához néhány szempontot meg kellett határozni, hiszen sokan az általuk folytatott tevékenységet aszerint nevezik ennek vagy annak, hogy milyen pályázatot írtak éppen ki. Eszerint az erdei iskola a tanév előre eltervezett szakasza, a helyi tantervben megjelenített, évről évre vállalt nevelési feladat. Minimum egy hétig kell tartania és legalább egy osztálynyi gyerek, vagy több osztályból összeszervezett tanulócsoporthoz vagy rajta részt. Lényeges, hogy az iskola székhelyén kívül, illetve más településen legyen a szállás tábort, illetve turista körülmények között. Nagyon fontos a célok megfogalmazása s az ennek megfelelő program kialakítása. Jó erdei iskola csak akkor jöhet létre, ha a pedagógusok az iskolavezetők és a szülők támogatását is élvezik. A minisztérium területi szervei által már most is sok helyütt az országban működtek olyan természetvédelmi oktatóközpontokat, szálláshelyeket, melyek jól használhatók erdei iskolai programokhoz is. *Labanc Györgyi* óvodapedagógus az erdei óvodák szervezésére buzdította a jelentős számban jelenlévő óvónőket. *Hortobágyi Katalin* kifejtette, hogy az erdei iskolák léte egy iskola egész pedagógiai gondolkodásmódját képes megváltoztatni, méghozzá az iskolai lét demokratizálása és humanizálása irányába. Zánkán, ha törpe kisebbségben is, de az erdészszakma is képviseltette magát. Többen voltunk, akik kissé furcsának tartottuk azt a kategorikus definíciót, mely a jelek szerint mind a környezetvédelmi tárcához tartozó szakemberek véleményével egyezik, mind pedig a pedagógus szakma támogatását élvez. Miről is van szó? Ha az erdei iskola tanulószervezési mód, egy iskola pedagógiai programjának, tantervének a része, akkor melyek azok az erdőgazdaságok által létrehozott épületek, intézmények, melyek ha nem is bentlakásos formában, de biztosan az idelátogató diákok kör-

nyezeti nevelését szolgálják és üzemeltetik erdei iskolának nevezik. Miért erdei iskola az, ha egy iskola bejelentkezik egy ilyen helyre, ahol mindent készen megkap, és miért nem erdei iskola mindaz, amit az illető erdőgazdaság ott létrehozott? Infrastruktúra, felszerelés, programok, szakemberek. A felvetés talán elméletinek tűnik, de rögtön gyakorlati problémává konkretizálódik, ha belegondolunk, hogy a jelenlegi és főképpen a jövőbeni erdei iskolák finanszírozásában szöbe jöhető pénzalapok elosztásában, a pályázatok elbírálásában azok a szakemberek vesznek részt, akik az erdei iskola fogalmát a zánkai konferencián is hangoztatott módon értelmezik. Szép dolog, ha egy iskola mindent meg tud szervezni magának. Szálláshelyet, programot, szakembert. Én mégis úgy vélem, sokkal sikeresebb, ha a diákcsoportokat a célnak megfelelően kialakított fogadóháza, szükséges eszközök, kiforrott programok és az adott helyszínt nagyon ismerő szakemberek várják. Miért ne nevezhetnénk az ilyen helyeket erdei iskolának?

A tanév csúcspontja

A zánkai konferencia szekcióüléseiben és baráti beszélgetésekben is sok szó esett az erdei iskolát szervező pedagógusok megbecsüléséről, az erdei iskolák finanszírozásáról. Vannak olyan általános iskolák, ahol a téma iránt elhivatott pedagógus csak magára számíthat. Az iskola vezetése ugyan eltűri a dolgot, de nemhogy nem díjaz-

za a munkát, de még le is dolgoztatja a pedagógussal az üdülés alatti kiesett órákat. Szerencsére ilyen abnormális esetek csak néhány helyen fordulnak elő. Aki legalább egyszer végig huszonnégyórás egy hetet 30-40 gyerekkel, az tudja, hogy az erdei iskola rendkívül intenzív kiképzés a gyerekeknek és nagy próbatétel a kísérő felnőtteknek. Sok helyütt az iskola vezetése mindent megtesz azért, hogy az összes gyerek részt tudjon venni erdei iskolában. A szerényebb anyagi helyzetű gyerekek sem maradnak otthon, hiszen az erdei iskola a tanév csúcspontja. Az egyik iskola tanulóinak munkával is hozzájárulnak a költségek előteremtéséhez. A helyi gazdaságban almát szednek, szőlőt szüretelnek, eladható ajándéktárgyakat készítenek. Van ahol iskolai kulturális és szórakoztató rendezvények bevételeit fordítják az erdei iskola megszervezésére. Fontos a helyszín kiválasztása, hiszen ez a költségek jelentős részét és a programokat is meghatározza. Van olyan iskola, amelyik szezonon kívül vállalati üdülőt vagy kulcsosházakat, egykori úttörőtáborokat használ, de vadászházak, kutatóházak is szóba kerültek.

Úgy vélem, az erdei iskolák finanszírozásában sokat segíthetnek azok az erdőgazdaságok, melyek fontosnak tartják ezt a dolgot. Adott esetben csupán szándék és szervezés kérdése, hogy valamilyen erdészeti jármű nagyobb pluszköltség nélkül, például kihordja az ebédet (esetleg az erdészet konyhájáról), vagy valamilyen munkásszállító busz elvigyen egy gyerekcsoportot valamilyen távolabbi helyre is.

Tapasztalatom szerint teljesen esetleges, hogy az erdei iskola a nyári táborok vagy általánosabban fogalmazva a „természetről a természetben” elv melyik iskolában működik. Úgy vélem, hogy mi, erdészek, akik tanulmányaink során az elméleti tudáson kívül nagyon sok gyakorlati ismeretet szereztünk, munkánkból adódóan pedig sok területet jól ismerünk, sokat tehetnénk azért, hogy minél több gyerek élményekben gazdag tapasztalatokkal bővítsen a természetről alkotott képét, tudását, szemléletét. Sokszor elég egy szelíd kezdeményezés a helyi iskolában, művelődési házban, és máris beindul a dolog. Úgy vélem, ma helyzetben van a szakma. Használjuk ki kollégák!

Erdőmérnök miniszter??

Idestova két éve, hogy Balsay István erdőmérnök politikussal ezt a találkozót megbeszeltük. Aztán mindig közbejött valami. A tavalyi Wood-Techen mint FIDESZ-es képviselő fejthette volna ki gondolatait az erdő, természetvédelmi és a vadászati törvényekkel kapcsolatban – de teendői másfelé szöflötték. Mostani találkozóknak az adott aktualitást, hogy Balsay István pártjának a KTM miniszterjelöltje lett.

Szinte hihetetlen. Tegnapinak tűnnek a Sopronban együtt töltött diákévek, s most egy potenciális miniszterjelölttel ülök szemben. Hogy lehet ezt megélni?

– Belülről nézve nem ilyen „tragikus” a helyzet. Jelölés egy folyamatnak az eredménye, amelynek indoktartalmát hosszú éveken keresztül – akarva, nem akarva – gyűjtögeti az ember. Azután van egy pillanat, amikor ilyen dolgok sülnek ki belőle. De ehhez a környezetem és szűkebb munkatársaim döntése is elengedhetetlenül fontos, mondhatni nélkülözhetetlen volt. Természetesen megtisztelő a jelölés, de egyelőre nem erre koncentrálok. Bőségesen van tennivaló ebben a szétzilálódott országban.

Ha Bőségesen, akkor Nagymaroson is. Hogy szójátékkal éljek.

– Hát igen. Most csak annyit, hogy a magyar népnek feltétlenül meg kell ismernie azt, hogy miért fog adott esetben évekig fizetni hozzávetőlegesen és fejenként negyedmilliót. Ezt nem lehet megkerülni.

Hogyan ítéled meg a nagynehezen megszületett törvényeket?

– Összességében jónak mondható, kisebb-nagyobb hibákkal együtt. Nem fogunk ezen a területen új törvényt hozni, ha úgy alakul a helyzet. Nem lehet permanens forradalomban élni, és négyévenként új igazodásokat elvárni.

A köztisztviselőknek mihamarabb nyugodt körülményeket kell biztosítani, mert jelenleg igencsak zaklatottan végezhetik munkájukat. De az tény, hogy fel kell gyorsítani az erdőtulajdonosok nyilvántartását is. Sajnos eddig szinte valamennyi elképzelésünket lesöpörték az előterjesztés asztaláról.

Az erdőszet jelenlegi legnagyobb problémája, hogy változó tulajdonlás mellett kell tartamosan gazdálkodni. De az igazán nagy kérdés, hogy hogyan viselkedjünk az EU csatlakozási

tárgyalásokon. Ebben a témában nagyon éssen kell lenni, hiszen a magyar erdőgazdálkodás világhírű, s ezt a pozíciókat a jelenlegi átmeneti nehézségeink sem befolyásolják.

Mire gondolsz?

– Az oktatás, és épp az idén 100 éves erdőszeti kutatás viharvert helyzetére. De visszatérve az EU kérdésre. Nem szabad beleugranunk mindenféle erdőszítési támogatás elfogadásába, csak a számunkra kedvező feltételekkel. Mert az semmi szín alatt nem fogadható el, hogy úgy támogatnak, hogy pár évtized múlva a megtermelt nyersanyagot leszünk kénytelenek eladni. Nem véletlen, hogy az EU-s berkekből kapacitálnak az erdő és gyeptelepítésekre. A készségesség mögött a potenciális mezőgazdasági termőterületek visszaszorítását kell látnunk. Éppen ezért vertikumban kell kezelni a csatlakozási kérdéseket. Ha most hibázunk, száz évre előre hibázunk. Sajnos jelenleg kormányzati szinten nincs központi gazdája az erdővel kapcsolatos elgondolásoknak. Ez különösen hosszú távon lehet káros.

Érződik-e az FM és a KTM közötti jelenlegi hűvös légkör?

Szekér Nóra rajza

Azt látom, hogy a KTM különböző ideológiákkal takarózva túl sok mindent magához akar rendelni. Holott az lenne az elsődleges feladata, hogy könnyörtelenül betartassa a vonatkozó törvényeket.

A vidékfejlesztést a mezőgazdaság és élelmiszeripar irányítói segíthetik elő a kapcsolódó minisztériumokkal.

Rossz beidegződéseket tapasztalhatunk a kormányzati munkában. A nagy állami beavatkozás reflexe még mindig működik. Holott a térségeket, önkormányzatokat, vállalkozókat kellene támogatni abban az irányban, hogy megállhassanak saját lábukon, és a megtermelt jövedelem ne vonódjon el adó vagy egyéb formában. Használják ott, ahol az megtermelőddött. Ehelyett begyűjtik a nagy kalapba, majd onnan kezdik visszaosztogatni. Az állam feladata csak szervező, bátorító és a törvényesség felügyelete kell legyenek.

És az erdőszet?

– Tudatosítani kell a társadalommal, hogy az erdő az erdőszet munkahelye. Hovatovább az erdőszetől és a vadászattól kezdik védeni az erdőt. Ez képzelenség. A Kárpát-medence élővilága, s főleg az erdők változatossága olyan érték, mellyel nem lehet olcsó demagógiákra hivatkozva játszani. Az eredeti, mondhatni őállapotot nem lehet fenntartani a szukcesszióknak ezen a fókán. Túl sok a kultúrbeavatkozás. Vízrendezés, faigény, emissziós károk, a csúcsragadozók eltűnése mind-mind olyan tény, amelynek okán az erdőszetnek be kell avatkozni a természeteshez közelálló folyamatok fenntartásáért. Nem lehet magára hagyni az erdőket.

Igaz, nagyon sok függ a személyektől is, akik e beavatkozást tervezik, végrehajtják. Ezt nehéz általánosan szabályozni, hiszen minden erdőszet részlet más és más, mondhatni évről évre változik. Nem szabad hagyni, hogy a tulajdonviszony befolyásolja az erdőben elvégzendő munkákat. Ebben a kérdésben nagyon szigorúnak kell lenni.

Ismételten hangsúlyozom, hogy a társadalommal kell elfogadtatni az erdőszet munkáját. Az oktatásban éppúgy, mint a közjóléti feladatok ellátásában. Tudom, az ügyben eléggé elapadtak a pénzforrások, de kormányzati szinten sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani e témára. Remélem ez így is lesz.

Sok sikert kívánok:

Pápai Gábor

KÖRTVÉLYESI GYÖRGY – GRENYÓ TAMÁS

Néhány gondolat a folyamatos erdőrendezésről

Szakmai közvéleményünkben időről időre felvetődik a folyamatos erdőrendezés gondolata. Az új erdőtörvénnyel újra összevont erdőfelügyelőség és erdőrendezés ismét aktuálissá teszi ennek a kérdésnek a felvetését.

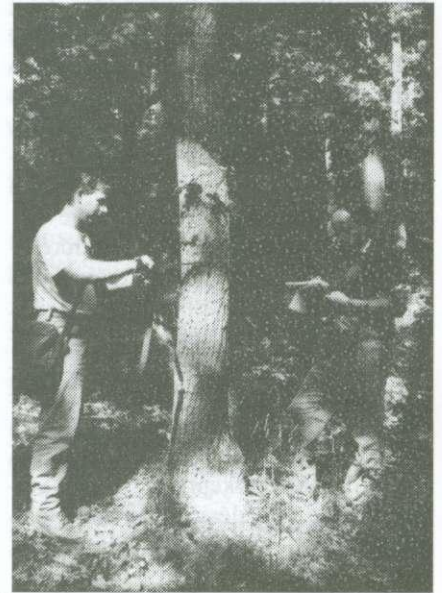
Elképzelésünk szerint a folyamatos erdőrendezés a következőképpen nézne ki: minden erdőtervező erdőfelügyelő és minden erdőfelügyelő erdőtervező is lenne egy személyben, a maga körzetében. A jelenlegi területes erdőfelügyelői rendszerhez hasonlóan, de az erdőtervezési körzetekhez igazodóan, minden erdőtervezési körzetben – a körzet nagysága, jellege, egyéb adottságai függvényében – dolgozna egy-két erdőfelügyelő-erdőtervező (a továbbiakban az egyszerűség kedvéért nevezzük *körzeti erdőfelügyelőnek*). Ezzel egy csapásra emberléptékűre zsugorodnának még a jelenlegi 15 ezer hektár erdőterület 50 községhatárra kiterjedő szinte kezelhetetlen erdőfelügyelői körzetek is.

Az egyik legnagyobb igazgatóság létszám és területviszonyait vizsgálva megállapítható, hogy a nagy leterheltség miatt külön-külön csak nehezen el-

látott feladatokat összevont erdőtervezői-erdőfelügyelői létszámmal – a magánerdő-gazdálkodásból eredő óriási pluszterhek mellett is – létszámbővítés nélkül el lehet látni. Országos és a vizsgált igazgatóság szintjén is az egy körzeti felügyelőre jutó terület kb. 6600 ha erdő kb. 12 községhatárban. Egy erdőtervezési körzetben általában 1, esetleg 2 körzeti erdőfelügyelő dolgozna (kivételesen 3, illetve két körzetben 1) mindig teljes községhatárban, és országosan stabil *körzeti erdőfelügyelői járásokban*. Meggyőződésünk, hogy csak ilyen változtatások után lehet a jelenlegi feltételek mellett ezeket a munkákat színvonalasan ellátni.

A takarékosága – azonos erdőterületről és azonos feladatokról lévén szó – abban rejlik, hogy egy *körzeti erdőfelügyelő* erdőtervezői minőségében egy kisebb térségben mozog folyamatosan. A körzete topográfiáját, birtokviszonyait, termőhelyét, faállományviszonyait, gazdálkodóit, problémáit csak egyszer kell megismernie, utána már energiáit ezek folyamatos karbantartására és minél magasabb színvona-

lú működésére tudja fordítani. Erdőtervezői minőségében szerzett tapasztalatait – *erdőfelügyelőként* és erdőfelügyelői minőségében szerzett tapasztalatait – *erdőtervezőként* is tudja körzetében hasznosítani. Megszűnnének az erdőtervező-erdőfelügyelő közötti kommunikációs nehézségből származó problémák és fehér foltok.

Az önálló magyar erdészeti kutatás 100. évfordulójának rendezvénynaplója

100 évvel ezelőtt, 1897. december 31-én jelent meg az a földművelésügyi miniszteri rendelet, amelynek alapján Selmechbányán közvetlenül a minisztérium alá tartozó Központi Erdészeti Kísérleti Állomás létesült, amelynek területi egységei Liptóújvárott, Görgényszentimrén, Vadászerdőn és Királyhalmán, az erdőóri szakiskolák mellett kezdték meg működésüket. Az egykori selmechbányai intézet jogutódja, az 1949-ben újjászervezett Erdészeti Tudományos Intézet emlékezik idén az elmúlt 100 évről, bemutatva az intézmény és a benne folyó erdészeti kutatás múltját, jelenét, jövőbeni lehetőségeit. Ennek kapcsán az alábbi centenáriumi rendezvénysorozatra hívjuk fel az erdészszakma figyelmét.

1. *Megemlékezés és szakmai bemutató az OEE Vándorgyűléshez kapcsolódóan, Zalaerdő Rt., Nagykanizsa, 1998. május 22-23. (péntek-szombat)*

A közgyűlésen az ERTI ismerteti és méltatja az Országos Erdészeti Egyesület szerepét az önálló magyar erdészeti kutatás létrejöttében. ERTI emlékérmek átadása.

A tanulmányúton bemutatásra kerül a Vétyemi Erdőrezervátum kísérleti objektuma.

2. *Jubileumi Emlékülés, Budapest, MTA Díszterme, 1998. szeptember 15. (kedd)*

Tervezett program: 10 óra: Előadást tart az ERTI főigazgatója és az FM helyettes államtitkára

11 óra: Köszöntőt tartanak: FM miniszter, MTA elnöke, OEE elnöke, Soproni Egyetem rektora, AIOSZ elnöke, IUFRO főtitkára, a külföldi társintézetek igazgatói.

12 óra: ERTI emlékérmek átadása.

13 óra: Fogadás.

3. *Tudományos emlékülés, ERTI Kísérleti Állomás konferencia terme, Sárvár, 1998. október 7-8. (szerda-csütörtök)*

Tervezett program: 1. nap:

10 óra: Főigazgatói megnyitó, Sárvár polgármesterének köszöntője

Délután: 4 előadás.

Ebéd, kutatói poszterek megtekintése.

Délután 5-6 előadás.

Este baráti találkozó.

2. nap: Szakmai tanulmányút (Farkaserdő, Bajti)

A centenáriumi rendezvénysorozat alkalmából az intézet több kiadványt jelentet meg.

Szervező Bizottság

Hosszú távon egyéb megtakarítást is adhat: komoly szakmai megbecsülést és egzisztenciát tapasztalva a körzeti erdőfelügyelőknek megérné, hogy körzetükbe költözzenek és a fentieket is figyelembe véve és számítógépes távmunkát is alkalmazva jelentősen csökkenteni lehetne a szolgálati vagy saját gépkocsi futási költségeket.

A körzeti erdőfelügyelő munkája a következő lenne. Fahasznyelést vagy erdővédelem műszaki átvételekor új erdőleírást adna az erdőrészletről (L-lap) és a visszatérés évét a tapasztaltak alapján határozná meg (Pl. fiatal, gyorsan növő vagy veszélyeztetett, több figyelmet igénylő állományok esetében akár évente, illetve középkorú, idős, stabil állományok esetében legkésőbb 10 év múlva térne vissza az adott erdőrészletbe.) Év elején a saját területére vonatkozó adatállományból válogatná ki, hogy mely erdőrészleteket kell megnéznie-leírnia és a terepi munka során ismét megállapítja a visszatérés évét.

Ilyenkor természetesen az erdőrészlethatárok is ellenőrzésre kerülnek, és a szükséges változások, megosztások végleges erdőrészletjellel akár 30 napon belül megjelenhetnek az asztronalon alaplapon is, és nem kellene ezekre esetleg 10 évet várni. Ugyanígy gyorsan kerülhetnének asztronalra (vagy digitális térképre) az egyéb változások is: művelési ágváltozás, telepítés, talált üzemtervezetlen erdő, egyéb megosztások.

Az egyéb szakhatósági munkákat a jelenlegivel megegyező módon végezné a körzeti erdőfelügyelő, ennek során, illetve a körzetének bejárása közben tapasztalt változások is szinte azonnal Adattárba, illetve térképi alaplapon kerülhetnének, nem kellene ezekkel megvárni az ideérkező erdő-

tervezést. Így az adattári adatok is a jelenleginél sokkal pontosabbak lennének, mivel a terepi ellenőrzésre általában jóval kevesebb mint 10 évenként kerül sor. A mai – főleg a tulajdonváltások miatt az erdőgazdálkodásban is – felgyorsult világban a 10 éves késés nagyon sok.

A körzeti erdőtervek egyébként a szokot módon 10 évenként, bekötte, szöveges résszel, teljes terjedelmében kiadásra kerülnének, csak az aktualizált erdőrészletlapok terepi felvételi éve változna 0-9 év között, és esetleg az erdőrészlettel kapcsolatos – közben elektronikusan odakapcsolt – ügyiratok is megjelenhetnének.

Amikor a tervező és engedélyező ugyanaz a személy egy térségben, bizonyos egyéb problémákat is felvet... Szükség lenne komoly belső ellenőrzésre egyrészt az igazgatóságokon belül, de még inkább országosan, akik több tagú bizottságban bizonyos rendszer szerint rendszeresen és szűrőpróbaszerűen, valamilyen témakör szerint és teljesen átfogóan is ellenőrzik és minősítik a körzeti erdőfelügyelőket.

Hasonlóan a kerületvezetők munkájához, bizonyosan sok erdőmérnöknek adna tartalmas, szakmailag kielégítő életpályát, ha egy térség erdőgazdálkodását önállóan és ilyen átfogóan irányíthatná.

Az eddig leírtakat csupán vázlatnak kell tekinteni, amelynek alapján részletes kidolgozásra kerülhetne az egész kérdéskör. Jó lenne minél előbb, legalább kísérletképpen egy-két körzetben teret engedni ennek a régi szakmai felvetésnek.

Várjuk ebben a témában mind az erdőfelügyelő és erdőtervező, de a gazdálkodásban dolgozó kollégák véleményét is.

„Agrofórum '98” Elhangzott előadások ERDÉSZETI NÖVÉNYVÉDELEM

Dr. Tóth József: Az erdővédelem komplex rendszere, az 1997. év tapasztalatai, várható gondok 1998-ban.

Kovács Mátyás főosztályvezető (Természetvédelmi Hivatal, Budapest): Az erdőgazdálkodás és a természetvédelem összhangja (konfliktusok a múltban; konfliktusok a természetvédelmi törvényből adódóan; harmonizáció és feloldási lehetőségek).

Tárczy Csaba erdőfelújítási és erdőtelepítési szakfelügyelő (Szombathelyi Erdőgazdasági Rt.): Az erdővédelem és a természetvédelem ellentmondásai, feloldási lehetőségek (környezetbarát rovarölő-szerekkel történő védekezés; gyomosodás elleni védekezés; előírások és a lehetőségek összehangolása).

Kató Sándor erdőművelési főmunkatárs (Mecseki Erdészeti Rt., Pécs): Erdőfelújítások, erdőtelepítések gyomirtása (technológiák; költségelemzések).

Dr. Lengyel László erdőművelési főelőadó (Balatonfelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Rt.): Helikopteres növényvédelem (vegyszeres gyomirtás, védekezés a rovarkártevők ellen, pénzügyi háttér).

Bagaméry Gáspár szakmérnök (OMMI, Szolnok): Nyár (fűz)-ültetvények telepítésének kérdései (az erdőtelepítés helyzete 1991-96 között; a csemetermelés értékelése 1987-97 között klónok szerint; erdőszítési iránytechnológiák elemzése, a magyar és az olasz gyakorlat összehasonlítása; értékelések, várható tendenciák).

Dr. Varga Ferenc tanszékvezető egyetemi tanár (Soproni Egyetem): Erdővédelmi problémák a megváltozott ökológiai és ökonómiai viszonyok között (klimatikus és termőhelyi változások; fenyőállományok problémái, fafajváltás kérdései; erőtett őshonos lombosállományok; erdővédelem helye és szerepe; privatizált magántulajdonú erdők erdővédelmi problémái; a privatizáció következtében bekövetkezett tulajdoni és területi változások).

A fa energetikai hasznosítása Dániában állami program. Az ország évi fakitermelésének 10-20%-a szolgál erre a célra és kerül apríték-ként értékesítésre. Jelenleg mintegy 35 városi fűtőműben használják fel évi 250 ezer tonna mennyiségben. Ezt a jövőben 400 ezer tonnára kívánják növelni, ami a kitermelésnek 40%-át jelenti. Ennek legnagyobb része előhasználatból származik és csaknem teljes egészében fenyő.

A tavaszi kitermelés anyagát egész nyáron a helyszínen tárolják és az aprítást vállalkozók végzik. Így a fenyőtű az erdőben marad és javítja a talajt. Az apríték szállítására a felhasználó üzemek hosszú távú – mintegy 20 éves – szerződést kötnek a termelőkkel, ami megfelel a tüzelőberendezés átlagos leírás időszakának.

Mindez csak úgy lehetséges, hogy az állam a fűtőolaj rendkívüli adóztatásával megfelelően gazdaságossá is teszi.

(AFZ/DW 1997. 13. Ref.: Jérôme R.)